

FRIMÄRKSTEXT

Joint issue Australien – Sverige 2001

DANIEL SOLANDER (1733-1782) föddes den 19 februari 1733 i Piteå Gammelstad i en prästfamilj. Efter förberedande studier vid Piteå trivialskola skrevs han 1750 in vid Uppsala universitet och studerade naturalhistoria inför den berömda *blomsterkonungen* Carl von Linné med sådan entusiasm, att han i april 1759 skickades till England för att sprida kunskapen om *Systema naturae*, Linnés system för klassificering av växter, djur och mineraler. Den 30 maj 1759 skrev Linné till en vän i England och antog, att hans ”älskade lärjunge” redan anlät och rekommenderade honom i vännens beskydd ”som jag skulle ha gjort om han varit min egen son”. Dock hade Solander insjuknat i Skåne, varför det dröjde till den 29 juni 1760, innan han kunde landstiga i London.

Den utåtriktade Solander lärde sig tala engelska som en infödd och fick många inflytelserika vänner, däribland den nordamerikanske vetenskapsmannen och statsmannen Benjamin Franklin. Särskilt mycket betydde vänskapen med den naturvetenskapligt intresserade Joseph Banks, sedermera President of the Royal Society. Jämte denne seglade Solander under nära tre års tid runt jorden med James Cook på HM Bark *Endeavour* 1768-1771 och blev därvid Sveriges förste världsomseglare. Rutten Plymouth – Madeira – Rio de Janeiro – Eldslandet – Tuamotuarkipelagen – Sällskapsöarna – Australöarna – Nya Zeeland – Nya Holland – Nya Guinea – Holländska Ostindien – Kapstaden – St Helena – Deal vid Engelska kanalen innebar åtskilliga strapatser och äventyr med idel nya geografiska upptäckter och möten med tidigare okända kulturer. Då *Endeavour* återvände till England medfördes 30 382 växter representerande 3 607 olika arter, varav omkring 110 växtsläkten och 1400 arter helt nya för vetenskapen. Av hemförda fiskar var 222 arter ej tidigare kända. Likaså fördes mängder av fåglar, snäckor, mollusker och etnografiska föremål till Europa. Under hemfärden hade Solander förberett skilda floror för de främmande länderna och andra värdefulla manuskript som den första vetenskapliga beskrivningen av kängurun.

Sedan en planerad medverkan i James Cooks andra världsomsegling 1772-1775 inställts seglade Banks och Solander sommaren 1772 i stället genom Hebriderna till Island med strandhugg på Orkneyöarna under hemseglingen. Han arbetade sedan vid British Museum innan han efter en hjärnblödning avled den 13 maj 1782 i London.

I Australien och Nya Zeeland har Solander länge setts som *the Father of Pacific Botany*. Han lever vidare i geografiska namn som Solander Islands i Nya Zeeland och Cape Solander vid Botany Bay i Australien, där ett ståtligt Solandermonument i svensk granit restes redan 1914. Förutom i Piteå återfinns byster av honom i Auckland, London och Sydney. Den 31 mars 1982 invigde kung Carl XVI Gustaf Solander Garden i Sydney och i samband därmed öppnade prinsessan Christina utställningen ”My Dear Friend Daniel Solander” i samma stad. 1995 utgav Melbourne University Press hans samlade korrespondens och 1998 en biografi ”Nature’s Argonaut – Daniel Solander 1733-1782”, skriven av Dr Edward Duyker. Ett flertal växter, som bär hans namn, reflekterar hans botaniska upptäckter medan sjöfåglar som *Solanders stormfågel* [*Pterodroma solandri*] minner om hans färder över vattenvidderna. I vår tid erkänns Solander över hela världen som en framstående naturvetenskapsman och för tillvaratagandet av hans minne har 1999 en Solanderförening bildats i hans födelsebygd.

DANIEL SOLANDER (1733-1782) was born on February 19, 1733, into a priest's family in Piteå Old Town in northern Sweden. After preparatory studies in Piteå he was in 1750 registered at the University of Uppsala where he studied natural history with such enthusiasm that in April 1759 he was sent to England to propagate *Systema naturae*, Linnaeus' way of classifying plants, animals and minerals. On May 30, 1759, Linnaeus wrote to a friend in England assuming that his "beloved pupil" had already arrived and recommended him under the friend's protection "as I would have done if he had been my own son". However, Solander had fallen ill in Scania for which reason he could disembark in London only on June 29, 1760.

The gregarious Solander learned to speak English like a native and had many influential friends, among them the North American scientist and later statesman Benjamin Franklin. In particular the friendship with Joseph Banks, interested in natural science and later to become President of the Royal Society, was of great importance. Together with him Solander sailed for almost three years 1768-1771 around the globe on the H.M. Bark *Endeavour* commanded by James Cook and in that way became the first circumnavigator of Sweden. The route Plymouth – Madeira – Rio de Janeiro – Tierra del Fuego – The Tuamotu Archipelago – The Society Islands – The Austral Islands – New Zealand – New Holland – New Guinea – The Dutch East Indies – Cape Town – St Helena – Deal on the English channel involved many hardships and adventures with continually new geographical discoveries and meetings with previously unknown cultures. When the *Endeavour* returned to England 30 382 plants were brought home representing 3 607 different species, of which about 110 genera and 1 400 species of plants were totally new to science. Of the fish brought home 222 species were not previously known. A large number of birds, conches, molluscs and ethnographic objects were also brought to Europe. On his way home Solander had prepared descriptions of the plants collected during the voyage according to the Linnaean system and other valuable manuscripts like the first scientific account of the kangaroo.

After a planned participation in James Cook's second circumnavigation 1772-1775 had been cancelled Banks and Solander sailed instead in the summer of 1772 through the Hebrides to Iceland descending upon the Orkneys on their way home. Later he worked at the British Museum before he died from a cerebral haemorrhage in London on May 13, 1782.

For a long time Solander has been considered *the Father of Pacific Botany* "down under" in Australia and New Zealand. He is still alive in geographical names like Solander Islands in New Zealand and Cape Solander at Botany Bay in Australia, where a magnificent Solander monument in Swedish granite was erected in 1914. Apart from his native Piteå busts of him are to be found in Auckland, London and Sydney. On March 31, 1982, the Swedish king Carl XVI Gustaf inaugurated Solander Garden in Sydney and in that connection the Swedish princess Christina opened the exhibition "My Dear Friend Daniel Solander" in the same city. Melbourne University Press published his collected correspondence in 1995 and in 1998 the biography *Nature's Argonaut – Daniel Solander 1733-1782*, written by Dr Edward Duyker in Sydney. A great many plants bear his name reflecting his botanical discoveries while sea-fowl like *Solander's petrel* [*Pterodroma solandri*] remind us of his voyages across the vast expan-

ses of oceans. In our time Solander is recognized all over the world as an outstanding scientist and in order to safeguard his memory a Solander Society was founded in 1999 in his native town.
